

SEIZARE DE NECONSTITUȚIONALITATE

referitoare la Legea privind sistemul public de pensii (PL-x 725/2018), adoptată de Camera Deputaților în ședința din data de 19 decembrie 2018, pentru că încalcă dispozițiile art.1 alin.(5), art.16, art. 47 alin. (2), și ale art.50 din Constituția României.

Situația de fapt

Guvernul României adoptă, în data de 10 octombrie 2018, Proiectul de lege privind sistemul public de pensii.

Proiectul a primit avize favorabile, cu observații, de la: Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Economic și Social și de la Consiliul Legislativ.

În data de 19 octombrie a.c., proiectul a fost înregistrat la Senat, ca primă cameră sesizată, iar în data de 22 octombrie a.c., a fost prezentat cu indicativul L629/2018, fiind trimis pentru raport la Comisia pentru muncă, familie și protecție socială. Această comisie a dat raport favorabil în data de 16 noiembrie a.c., iar în data de 19 noiembrie a.c. a fost înscris pe ordinea de zi a plenului Senatului.

Proiectul de lege privind sistemul public de pensii a fost adoptat de Senat în data de 26 noiembrie a.c. (nr. voturi: DA= 81 NU=12 abțineri=8).

În 28.11.2018, proiectul a fost prezentat în Biroul Permanent al Camerei Deputaților, cu indicativul PL-x nr. 725/2018, și s-a aprobat procedura de urgență. Proiectul a fost trimis pentru raport la Comisia pentru muncă și protecție socială.

În data de 17.12.2018, proiectul de lege a fost înscris pe ordinea de zi a plenului Camerei Deputaților, iar în data de 19.12.2018, a fost adoptat de Camera Deputaților în calitatea de cameră decizională (rezultat vot pentru=193, contra=1, abțineri=14, nu au votat=4)

Conform raportului Comisiei pentru muncă și protecție socială, Proiectul de lege are ca obiect de reglementare adoptarea unui nou act normativ în domeniul sistemului public de pensii, care își propune eliminarea, din sistemul de pensii din România, a inechităților dintre beneficiarii sistemului, respectiv atât între genuri cât și pentru fiecare tip de gen, precum și dintre categorii de persoane care au desfășurat activitatea în aceleași condiții de muncă și cu un nivel de salarizare relativ similar, indiferent de anul pensionării. Elementele de noutate introduse prin noua lege se referă la: extinderea sferei perioadelor necontributive asimilate stagiilor de cotizare prin valorificarea perioadei de master și doctorat în plus față de studiile universitare la zi; reglementarea unei noi formule de calcul a pensiei menită să elimine inechitățile dintre bărbați și femei, respectiv, atât între genuri cât și pentru fiecare tip de gen, precum și dintre categorii de persoane care au desfășurat activitatea în aceleași condiții de muncă și cu un nivel de salarizare relativ similar, determinate de anul pensionării și stagiile complete de cotizare prevăzute de lege la data deschiderii de drepturi; utilizarea, la calculul punctajelor aferente perioadelor lucrate anterior datei de 1 aprilie 2001, a venitului brut realizat lunar, asupra căruia s-a datorat contribuția de asigurări sociale reglementarea acordării unei majorări a punctajelor lunare, în cazul nedovedirii veniturilor brute realizate în perioada 01.02.1975 – 01.04.2001, etc.; instituirea unui quantum minim al pensiei contributive în situația persoanelor care au realizat cel puțin stagiul minim de cotizare de 15 ani; introducerea unei noi prestații, ajutorul pentru soțul supraviețuitor, care reprezintă 25% din pensia soțului decedat. Acest ajutor poate fi cumulat cu propria pensie, fără a depăși 80% din valoarea salariului minim brut pe țară.

MOTIVE INTRINSECI DE NECONSTITUȚIONALITATE

1. Dispozițiile art. 25 din Legea privind sistemul public de pensii sunt neconstituționale pentru că încalcă dispozițiile art.1 alin.(5) din Constituția României referitor la principiul legalității, întrucât norma criticată nu respectă dispozițiile art. 3 alin. (1) lit. a, și ale art.52 din Legea nr.263/2010 privind sistemul public de pensii care asigură condiții superioare privind stabilirea dreptului la pensie unor categorii sociale de cetățeni români raportat la dispozițiile legale criticate cât și dispozițiile art. 80 alin.(1) din Legea nr.227/2010 privind Codul Fiscal.

Conform art.3 alin.(1) lit. a) din Legea nr.263/2010 privind sistemul public de pensii prin „asigurat se înțelege persoana fizică pentru care angajatorul/entitatea asimilată angajatorului este obligat/ă să rețină și să plătească contribuția de asigurări sociale, persoana fizică care realizează venituri din activități independente sau drepturi de proprietate intelectuală și care, pe baza declarației individuale de asigurare, datorează contribuția de asigurări sociale, potrivit prevederilor Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, precum și persoana fizică ce achită contribuția de asigurări sociale pe baza contractului de asigurare socială, potrivit prezentei legi; iar potrivit art.52 din aceeași lege „pensia pentru limită de vârstă se cuvine persoanelor care îndeplinesc, cumulativ, la data pensionării, condițiile privind vârsta standard de pensionare și stagiul minim de cotizare prevăzute de prezenta lege.”

Dispoziția criticată prin prezenta sesizare de neconstituționalitate cuprinsă în dispozițiile art. 25 alin.(1) din Legea privind sistemul public de pensii adoptată de Camera Deputaților la data de 20 decembrie 2018, este următoarea: „contribuabilii la sistemul public de pensii, sunt cei care datorează și plătesc, după caz, contribuția de asigurări sociale, conform Codului fiscal.”

Plata contribuțiilor către bugetul de asigurări sociale nu este în sarcina salariatului, viitor titular al dreptului la pensie, ci este o sarcină fiscală ce incumbă strict angajatorului, iar instituția care verifică corectitudinea și îndeplinirea sarcinii fiscale prin efectuarea plăților pentru contribuțiile reținute de la angajat, de către angajator, este Agenția Națională de Administrare Fiscală.

Practic salariatul, titular al dreptului la pensie, nu are nicio obligație de colectare fiscală, sarcina de efectuare a plății contribuției de asigurări sociale revenind angajatorului, în consecință, efectuarea plății acestor contribuții de asigurări sociale nu poate fi o condiție în nașterea și exercițiul dreptului constituțional la pensie. Impunerea unei noi condiții de validitate a dreptului la pensie, în afara celor existente în legea în vigoare, respectiv îndeplinirea unui stagiu de cotizare minim și împlinirea vârstei de pensionare constituie o încălcare a principiului legalității prevăzut de art.1 alin.(5) din Constituție care prevede că „în România supremația Constituției și respectarea legii sunt obligatorii”. În temeiul acestei norme cu caracter de principiu deducem că orice reglementare adoptată Parlamentul României, în aplicarea marjei sale de apreciere, în domeniul sistemului public de pensii, trebuie să respecte dispozițiile legale aflate în vigoare în care includem cele două condiții menționate, respectiv îndeplinirea unui stagiu minim de cotizare și împlinirea vârstei de pensionare. Introducerea unui criteriu suplimentar, referitor la obligativitatea salariatului, titular al dreptului la pensie, să îndeplinească o condiție care nu depinde de voința sa, respectiv aceea de a realiza plata efectivă a contribuțiilor sociale, sarcină care potrivit legii revine angajatorului, constituie, pe lângă cauza sa imorală, o încălcare flagrantă a dreptului fundamental la pensie reglementat de art.47 alin.(2) teza I din Constituția României care dispune „cetățenii au dreptul la pensie”. Introducerea condiției de plată efectivă a contribuțiilor sociale, în sarcina angajatului, deși legea în vigoare stabilește această sarcină este a angajatorului reprezintă și o încălcare a dispozițiilor legale în vigoare, prevăzute de art.7 pct.10, pct.46 și art.80 alin.(1) din Legea nr.227/2015 privind Codul Fiscal care stabilesc următoarele:

„Contribuțiile sociale obligatorii reprezintă prelevare obligatorie realizată în baza legii, care are ca scop protecția persoanelor fizice obligate a se asigura împotriva anumitor riscuri sociale, în schimbul cărora aceste persoane beneficiază de drepturile acoperite de respectiva prelevare iar contribuții sociale prin reținere la sursă numită și reținere prin stopaj la sursă - metodă de colectare a impozitelor și contribuțiilor sociale obligatorii prin care plătitorii de venituri au obligația, potrivit legii, de a le calcula, reține, declara și plăti.

[...]Plătitorii de salarii și de venituri asimilate salariilor au obligația de a calcula și de a reține impozitul aferent veniturilor fiecărei luni la data efectuării plății acestor venituri, precum și de a-l plăti la bugetul de stat până la data de 25 inclusiv a lunii următoare celei pentru care se plătesc aceste venituri.”

Prin urmare, cei care au obligația de a calcula, reține, declara și plăti contribuțiile de asigurări sociale sunt plătitorii de venituri, angajatorii, conform legii nr.227/2015 privind Codul fiscal și nu salariatul, titular al dreptului la pensie.

Pentru motivele expuse mai sus vă solicităm să constatați că dispozițiile art.25 alin.(1) din Legea privind sistemul public de pensii sunt neconstituționale pentru că încalcă dispozițiile art.1 alin.(5) din Constituția României.

2. Dispozițiile art.53 din Legea privind sistemul public de pensii sunt neconstituționale deoarece încalcă dispozițiile art.16 și ale art.50 din Constituția României

În conformitate cu dispozițiile art.50 din Constituția României toate persoanele cu dizabilități se bucură de protecție specială din partea statului român. Acest drept fundamental are eficiență juridică dacă protecția este acordată tuturor cetățenilor aflați într-o situație specială din punct de vedere al capacității lor de a se integra în societate și de a-și folosi abilitățile în scopul realizării acestei integrări. Protecția specială este instituită și în scopul compensării prin mecanisme legale a imposibilității sau posibilității reduse de integrare pe piața muncii, în scopul asigurării mijloacelor materiale necesare realizării nivelului de trai decent, drept garantat de art.47 din Constituția României.

Dreptul la un nivel de trai decent obligă statul român să asigure egalitate de tratament în realizarea dreptului la muncă dar și al dreptului la pensie tuturor categoriilor de persoane cu nevoi speciale incluse în dispozițiile art.50 din Constituția României. Prin urmare, dispozițiile art.50 din Constituție sunt în legătură directă cu garanția egalității în drepturi instituită prin art.16 din Constituție, conform căruia: „Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.” În acest context constituțional apare ca fiind contrară dispozițiilor precitate, norma instituită prin dispozițiile art.53 din Legea privind sistemul public de pensii care dispune „Persoanele cu deficiență vizuală gravă beneficiază de pensie pentru limită de vârstă, indiferent de vârstă, dacă au realizat în aceste condiții cel puțin 1/3 din stagiul complet de cotizare.” Norma instituită de art.53 din legea criticată constituie, din perspectivă constituțională, un privilegiu acordat de legiuitor unei singure

categorii de cetățeni cu nevoi speciale, fără o justificare cu caracter obiectiv. Considerăm că acest privilegiu poate intra sub umbrela dispozițiilor privind protecția specială a persoanelor cu dizabilități numai în măsura în care este acordat tuturor categoriilor de persoane cu nevoi speciale, dintre care enumerăm fără caracter exhaustiv, persoanele cu dizabilitate auditivă gravă, persoanele cu dizabilități locomotorii grave, persoanele cu dizabilități mentale grave, etc. Din acesta punct de vedere legiuitorul nu a adus niciun argument obiectiv care să justifice excluderea acestor persoane de la dreptul de a li se reduce stagiul de cotizare cu cel puțin o treime atât timp cât această reducere poate fi aplicată persoanelor cu deficiență vizuală gravă.

Considerăm că protecția specială acordată prin dispozițiile art.50 din Constituție conform căroră „statul asigură realizarea unei politici naționale de egalitate a șanselor, de prevenire și de tratament ale handicapului, în vederea participării efective a persoanelor cu handicap în viața comunității, respectând drepturile și îndatoririle ce revin părinților și tutorilor” este efectivă numai prin respectarea dispozițiilor art.16 din Constituția României ceea ce nu se realizează prin modul în care legiuitorul a ales să reglementeze prin conținutul art.53 din Legea privind sistemul public de pensii. Mai mult decât atât observăm că prin modalitatea de reglementare, art.53 din legea supusă criticii de neconstituționalitate încalcă și dispozițiile art.50 paragraful 2 care se referă în mod explicit la faptul că statul asigură protecția specială a persoanelor cu nevoi speciale „prin realizarea unei politici de egalitate a șanselor”.

Vă rugăm să constatați că dispoziția care formează conținutul art.53 din Legea privind sistemul public de pensii este neconstituțională deoarece încalcă art.16 și ale art.50 din Constituția României.

3. Art. 63 lit. a) contravine art. 47 alin. (2) din Constituție privind dreptul la pensie

Potrivit primei teze a textului constituțional încălcat, "Cetățenii au dreptul la pensie, la concediu de maternitate plătit, la asistență medicală în unitățile sanitare de stat, la ajutor de șomaj și la alte forme de asigurări sociale publice sau private, prevăzute de lege."

Conform textului de lege criticat, una dintre condițiile pe care persoanele îndreptățite trebuie să le îndeplinească în mod cumulativ pentru a beneficia de pensia de invaliditate este aceea ca la data solicitării pensiei de invaliditate să fi realizat stagiul minim de cotizare de 15 ani, celelalte fiind să nu fi împlinit vârsta standard de pensionare și să aibă capacitatea de muncă diminuată din cauza unor accidente și boli, cu sau fără legătură cu munca.

Așa cum rezultă din jurisprudența Curții Constituționale, pensia este o formă de prestație de asigurări sociale plătită lunar în baza legii, inerentă și indisolubil legată de calitatea de pensionar, obținută în baza unei decizii de pensionare, cu respectarea tuturor prevederilor legale impuse de legiuitor.

Conform art. 1 din Legea nr. 263/2010, aflată încă în vigoare, dreptul la asigurări sociale este garantat de stat și se exercită, în condițiile legii menționate, prin sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale. Acesta se organizează și funcționează, printre altele, pe principiul contributivității, conform căruia fondurile de asigurări sociale se constituie pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice, participante la sistemul public, drepturile de asigurări sociale cuvenindu-se pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite.

Principiul contributivității stă la baza întregului sistem public de pensii, dreptul la pensie, precum și cuantumul pensiei fiind acordat, respectiv determinat ca urmare a contribuțiilor realizate la bugetul asigurărilor sociale de stat. Contribuțiile astfel realizate nu se circumscriu numai pensiilor pentru limită de vârstă, ci și tuturor celorlalte pensii. Prin urmare, pentru obținerea dreptului la pensie, legea impune necesitatea îndeplinirii cumulative a două condiții, respectiv întrunirea unui stagiu de cotizare minim sau complet, precum și împlinirea unei vârste standard de pensionare, iar această regulă se aplică, cu anumite particularități, pensiei pentru limită de vârstă, anticipate, anticipate parțiale, de invaliditate și de urmaș.

Cu toate că stabilirea de către legiuitor a unei vârste standard de pensionare și a unui stagiu de cotizare minim sau complet nu contravine Legii fundamentale, prin Decizia nr. 680/2012 Curtea Constituțională a reținut că în privința pensiei de invaliditate, "aplicarea strictă a celor două elemente pentru deschiderea dreptului la pensie încalcă principiul contributivității, ca element esențial al dreptului la pensie", întrucât "rațiunile care stau la baza reglementării unei vârste standard de pensionare sau a unui stagiu de cotizare minim ori complet nu mai subzistă".

În accepțiunea instanței de contencios constituțional, "Pierderea totală sau cel puțin a jumătate din capacitatea de muncă din cauza bolilor obișnuite și a accidentelor care nu au legătură cu munca este un eveniment aleatoriu ce nu poate fi controlat de persoana în cauză, astfel încât stabilirea unei vârste și a unui stagiu minim de cotizare de la care poate fi acordată pensia de invaliditate nu se justifică," deoarece "În caz contrar, persoana asigurată, de principiu, ar ajunge în situația în care, deși și-a pierdut total capacitatea de muncă, deci nu mai poate fi încadrată în muncă, să nu beneficieze de contribuțiile deja realizate decât la împlinirea vârstei standard de pensionare, odată cu acordarea pensiei pentru limită de vârstă."

În speță, prin condiționarea acordării dreptului la pensia de invaliditate de realizarea stagiului minim de cotizare de 15 ani, se poate ajunge la situația discriminatorie în care o persoană care și-a pierdut capacitatea de muncă cu o lună înaintea îndeplinirii acestei condiții, din motive ce nu-i sunt imputabile, să nu mai beneficieze de pensia de invaliditate și nici măcar de pensia pentru limită de vârstă, la împlinirea vârstei standard de pensionare.

Vă rugăm să constatați că dispoziția care formează conținutul art.63 lit. a) din Legea privind sistemul public de pensii este neconstituțională deoarece încalcă art. 47 alin. (2) din Constituție privind dreptul la pensie.

În drept, ne întemeiem sesizarea atât pe dispozițiile art. 133, alin. (3) din Regulamentul Camerei Deputaților, cât și pe dispozițiile art. 15 , alin (1) și (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.